

Slovenski dom

Štev. 282

V Ljubljani, sreda 13. decembra 1939

Leto IV

Štirinajsti dan finskega odpora

Na vsem bojišču brezuspešno naskakovanje sovjetskih čet - Rdeče poveljstvo zbira poldrug milijon mož za veliki napad na Fince

Helsinki, 13. decembra. o. Danes je že štirinajsti dan, kar je Sovjetska Rusija na kopnem, na morju in iz zraka nenapovedano napadla Finsko. Vsi sovjetski napadi so bili odbiti in je sovjetska vojska v primeri s svojo številčno silo dosegla brezpomembne uspehe, saj je zasedla samo ozemlje, ki so ga finske čete izpraznile prve dni ter samo na nekaterih krajih dosegla Mannerheimovo utrjeno črto.

Včerajšnje uradno poročilo finskega vrhovnega poveljstva se glasi: Na Karelijski ožini so bili včeraj boji ob vsej črti. Posebno ostri boji so bili pri vasi Muole, kjer je sovražnik izvedel več napadov. Napadi so bili odbiti. Sovražnik je pustil ob naši bojni črti na stotine mrtvih. Več sovražnih tankov je bilo uničenih. Na vzhodnem bojišču je sovražnik izvedel več poskusov predrtni naše črte. Pri Tolkari je bila velika bitka. Naše čete so zaplenile 27 težkih strojnih pušk in 25 lahkih strojnih pušk ter drug vojni material. V tej bitki so bili uničeni trije bataljoni sovražne pehote ter več tankov. Sovražnik je poskušal izvesti napad s pomočjo težkega topništva tudi pri Limoli, toda tudi ta napad je bil odbit. Na severnem delu vzhodnega bojišča se boji nadaljujejo.

Finske čete so nedaleč od Ilomanstija na bojišču pri Suomisalmiju vrle tri čete rdeče pehote iz njihovih postojank. Te tri čete so držale prednje postojanke, iz katerih so grozili pretrgati zvezo med finskimi četami na tem odseku. Rdeči vojniki so v bojih pri teh postojankah izgubili okrog 800 mož. Fincem se je posrečilo odbiti sovjetske napade tudi na mnogih drugih točkah vzhodnega bojišča. Sovjetske čete so brezupno poskušale, da bi se prebile za prvo črto jezer, ki predstavljajo neke vrste naravno utrjeno črto.

Krstna slava našega kralja

Belgrad, 13. decembra. m. Danes ima krstno slavo Nj. Vel. kralj Peter II. Slovesnosti se bodo udeležili na dvoru Nj. Vel. kralj Peter II., knez namestnik Pavle, knezinja Olga, vsi ordonanci častniki kraljevi, dvorne dame kraljice Marije in knezine Olge, predsednik vlade Dragiša Cvetković, predsednik senata dr. Anton Korošec, vsi drugi ministri, kraljev vzgojitelji, armadni general Kostić in nekatere druge ugledne osebnosti.

"Bremen" srečno došel v Nemčijo

London, 13. decembra. o. Največji nemški potniški parnik »Bremen« je včeraj srečno priplul iz Murmansk v Hamburg. Angleška podmornica, ki ima službo ob norveški obali, je opazila »Bremen«, ki je z brzino 27 in pol vozlov plul proti Nemčiji. Ker pa imajo angleške podmornice nalogo, da po mednarodnem pravu ne smejo potopiti ladje na odprtem morju brez poprejšnjega opozorila, je podmornica pustila »Bremen« kljub temu, da bi ga mogla torpedirati. Zaradi prehitre brzine »Bremen« ni mogla podmornica slediti s svojimi 18 vozli »Bremen« ter ga ustaviti in pripeljati v angleško luko.

Parnik »Bremen«, ki je plul skozi ob norveški obali, so ves čas spremljale nemške torpedovke in letala, ki so preiskovala morje. Letala so tudi napadla angleško podmornico, ki je nekaj časa zasledovala »Bremen«. Če bi bila podmornica napadla »Bremen«, bi bila nedvomno izgubljena, ker bi jo bile nemške spremne ladje potopile.

»Bremen« je prvi nemški parnik, ki se mu je od začetka sedanje vojne posrečilo priti skozi angleško zaporo v Severno morje. »Bremen« je moral iz Murmansk zaradi finskih letalskih napadov.

Komunistični nastopi na belgrajskem vseučilišču

Prepoved vseh zborovanj in prireditvev v vseučiliških poslopih

Belgrad, 13. decembra. m. Kakor smo že poročali, je vseučiliški svet belgrajske univerze zaradi neredov komunistične akademije mladine sklenil, da za mesec dni na belgrajskem vseučilišču prepove prireditve dijaške in javne prireditve, tudi ne dijaško zborovanje, ki je bilo napovedano za 14. december. Kljub temu je odbor študentovskega strokovnega združenja sklenil prirediti to zborovanje v poslopiju novega vseučilišča. Z ozirom na ta poziv je vseučiliški svet obvestil vse akademike, da odlok o prepovedi vseh zborovanj in prireditvev ostane v popolni veljavi in da zborovanje, napovedano za 14. december, od vseučiliških oblasti ni dovoljeno. Zato vseučiliški senat opozarja akademike na posledice disciplinske uredbe. Zborovanje dijaštva bi pomenilo kršitev sklepa najvišje vseučiliške oblasti ter bi brez dvoma imelo hude posledice za slušatelje in za šolo sploh. Zato vseučiliški svet računa na dobro voljo akademikov, da bodo zborovanje sami od sebe odpovedali in se pokorili vseučiliškimi oblastem.

S tem oklicem odgovarja vseučiliški belgrajski svet skupini komunističnih agitatorjev, ki so omenjeno zborovanje sklicali in na šušljanje o stavki, ki jo nameravajo razglasiti komunisti, če vseučiliški svet ne bi preklinal svojega sklepa. Za mladino, kolikor ni komunistična, je tudi glavni odbor mladinske zemljoradniške stranke izdal obvestilo, v katerem obsoja resolucijo, ki so jo te dni razširili na belgrajski univerzi.

To ponesrečeni poskusi rdeče vojske so veljali hude žrtve.

Na karelijskem bojišču je finsko težko topništvo prizadejalo Rusom hude izgube. Finsko letalstvo je bilo včeraj zelo delavno. Izvedlo je vrsto ogledniških poletov in poleg tega je večkrat z bombami in strojnimi tolčki sovjetske oddelke v premikanju. Na skrajnem severnem bojišču teko divji boji v snegu. Ti boji so elastični in vzdolž reke Taipale. Finci so bolj vajeni gibanja po snegu ter so odbili hude sovjetske napade ter sovražniku zadali težke izgube. S finske uradne strani odločno zanikajo trditve sovjetskega službenega poročila, da se je sovjetskim četam posrečilo pretrgati promet na železniški progi pri Nurmesu. Blizu Sala so Finci odbili sovjetski napad. Sovražnik je bil vržen v gost gozd, kjer je zelo težko orientacija. Na odseku pri Petsamu vlada trenutno mir, toda Finci so

opazili precejšnje premike sovjetskih čet v ozadju.

Reuter: Sovražna letala so včeraj brez uspeha bombardirala Hirinsalmi in še nekatere otoke v Finskem zalivu. Finske letalske sile so izvršile več izvidniških poletov ter bombardirale sovražne čete. Na sovjetske čete so streljale s strojnimi puškami.

Po poročilih, ki jih ima finsko vrhovno poveljstvo, zbira sovjetski v zaledju bojišča ogromne oddelke, ki bodo kmalu dosegli 1.500.000 mož, več sto tankov in okrog tisoč letal. Razen tega je pripravljenega veliko drugega materiala, ki bo potreben, če se hoče sovjetske čete utrčiti na finskem ozemlju, saj so Finci pri umiku za sabo uničili vse. Sovjetsko vojno poročilo pravi, da so Sovjeti napredovali do sedaj za 30 km v notranost Finske.

Popolna zveza med najmočnejšima evropskima državama:

Francija in Anglija imata skupno gospodarstvo, skupno vojsko, skupno zunanjo politiko

Anglija bo krila 60%, Francija 40% vojnih stroškov

London, 13. decembra. o. Francoski finančni minister Raynaud ter angleški finančni minister Simon sta včeraj dala izjavi o pomenu nedavno sklenjenega sporazuma o popolnem gospodarskem sodelovanju med Anglijo in Francijo. To pot je bilo javnosti prvič sporočeno, kaj vsebuje sporazum.

Popolna gospodarska zveza med Anglijo in Francijo je dogodek, ki nima primere v svetovni zgodovini. Po treh mesecih vojne imata Anglija in Francija skupno vojaško vodstvo, skupno zunanjo politiko, katere vodi vrhovni vojni svet, od dne 17. novembra pa imata tudi skupno državno gospodarstvo.

Gospodarski sporazum med njima določa skupen oborožitveni načrt, skupen pomorski promet, skupno preskrbo s surovinami, skupno nastopanje na svetovnih tržiščih in izključitev vsake medsebojne gospodarske konkurence. Sporazum določa posebno vladno nadzorno organizacijo, ki bo odločala o uvozu in izvozu obeh držav ter o nakupih v tujini. Razen tega je vzpostavljena med Anglijo in Francijo popolna denarna vzajemnost, kar je silnega pomena za svetovno gospodarstvo. Najmočnejši državi v Evropi sta združili svoje gospodarstvo.

Prva naloga njunega sporazuma je zagotoviti trdnost francoskemu denarju v zvezi z angleškim funtom ter obdržati njuno sedanje razmerje do tujega denarja. Ena glavnih koristi tega sporazuma bo, da niti eni niti drugi državi ne bo treba plačevati medsebojnih nakupov v zlatu. Francija bo mogla brez izgube zlata dobiti vse potrebno blago iz Anglije in angleških kolonij, Anglija pa iz Francije. Ta ugodnost bo veljala tudi za nekatera nevrta tržišča. Angliji pa bodo olajšani s tem veliki izdatki za vzdrževanje njene vojske v Franciji.

Sporazum določa tudi koliko bo prispevala vsaka država k vojnim izdatkom. Francija bo krila 40 odstotkov stroškov za sedanjo vojno — Anglija pa 60 odstotkov.

Sovjeti odklanjajo zahtevo ZN za ustavitev sovražnosti prpti Finski

Vesti o izstopu boljševikov iz ZN in o ustavitvi odnošajev z Anglijo in Francijo

Moskva, 13. decembra. o. Sovjetska vlada je poslala predsedniku odbora, ki ga je skupščina Zveze narodov izvolila za proučevanje finsko-sovjetskega spora, kratko brzojavko, v kateri se mu zahvaljuje za ljubeznivo povabilo, naj se Sovjetska Rusija udeleži zasedanja Zveze narodov. Sovjetska vlada pravi v brzojavki, da ne more sprejeti povabila iz razlogov, ki jih je navedel komisar za zunanje zadeve Molotov v brzojavki, ki jo je poslal glavnemu tajniku Zveze narodov Avenolu. V njej je trdil, da je sedanje zasedanje nepotrebno, ker Rusija ni napadla Finske in ni v vojnem stanju z njo!

Odgovor Sovjetske Rusije na povabilo ZN ni povzročilo nobenega presenečenja. Ugotavljajo, da se sovjetski odgovor izogiba dveh predlogov, ki ju je poslal predsednik sveta ZN: ustavitev sovražnosti in mirovna pogajanja. Molotov ni navedel nobenih dokazov za to, zakaj sovjetska vlada ne bo poslala v Zenevo svojega zastopnika. Molotov se sklicuje samo na vsebino brzojavke,

ki jo je 4. septembra poslal tajništvu Zveze narodov. Razlogi, na katere se sklicuje Molotov, so: 1. da Sovjetska Rusija prizna samo eno vlado, in to vlado, ki je bila pod imenom »ljudske vlade« imenovana drugi dan po napadu v neki finski vasi, in 2. da je Poljska še vedno zastopana v svetu Zveze narodov. Molotov smatra za izzivanje, da je tajništvo Zveze narodov sploh vedlo v razpravo prošnjo finskega zastopnika dr. Rudolfa Holstija.

Zeneva, 13. decembra. m. Na dobro poučenih mestih zatrjujejo, da bo Sovjetska Rusija pretrgala odnošaje z Anglijo in Francijo.

Tudi Anglija se poteguje za Romunijo

Bukarešta, 13. decembra. m. Minister za narodno gospodarstvo in guverner romunske Narodne banke Konstantinescu potuje danes v London. Nekateri krogi zatrjujejo, da je njegovo potovanje v London čisto zasebnega značaja. Toda dobro poučeni krogi poudarjajo, da ne izključujejo možnosti, da bi Konstantinescu svoje bivanje v Londonu porabil tudi v ta namen, da stopi v stik z angleškimi gospodarskimi in finančnimi strokovnjaki ter se z njimi razgovarja o kratkoročnih kreditih, ki jih je Anglija lani obljubila Romuniji. Ti krediti bi bili krediti za nakup blaga

Pogajanja med Sovjeti in Bolgarijo odložena

Sofija, 13. decembra. o. V znanjem ministrstvu pripravljajo večje diplomatske spremembe. Med drugim bo dosedanj bolgarski poslanik v Moskvi Antonov imenovan za poslanika v Stockholm. Dosedanji bolgarski poslanik v Ankari, Hristov, pa bo šel v Moskvo. Hristov bo na svoje novo službeno mesto odpotoval čez dva meseca. Zato so tudi odložena napovedana pogajanja med Sovjetsko Rusijo in Bolgarijo.

Delni nemški napad na angleške čete v Franciji

London, 13. decembra. o. Londonski radio poroča, da so bile angleške čete na zahodnem bojišču napadene po treh nemških oddelkih. Po srditem boju je uspelo angleškim četam z uspehom odbiti nemški napad, v katerem so Nemci izgubili veliko vojakov.

Letalsko ministrstvo poroča, da so angleška letala v pretekli noči bila na straži pri nemškem otoku Helgoland. Na tem otoku so letalska oporišča za ladje, ki polagajo mine v angleških vodah. Dase to več ne zgodi, je angleško letalsko ministrstvo odločilo, da bodo angleška letala stalno nadzirala ta otok. O kakšnem streljanju ali letalski bitki ne poročajo.

Vesti 13. decembra

Francoska vlada uradno zanikava novice o tem, da bi bilo treba v kratkem računati s spremembo vlade. Vse take vesti so popolnoma neutemeljene.

Angleško mornariško poveljstvo je izdalo celo vrsto ukrepov za zavarovanje angleških pristanišč pred minami. Teh se bodo odslej branili s posebnimi baloni, ki jih bodo razpostavili pred pristanišči.

Litvanska vlada je poslala Rusiji, Nemčiji, Ameriki, Švedski, Danski in Norveški vprašanje, koliko poljskih beguncev bi lahko te države prevzele. V Litvi je zdaj 54.000 beguncev, a litvanska vlada nima sredstev za njihovo vzdrževanje. Vse države se teh beguncev branijo.

Angleški letalski minister Wood je govoril včeraj v poslanski zbornici o angleškem letalstvu in dejal, da so pomnoženi napadi nemških letalskih sil pokazali, kako izborna je angleška obalna obramba in pa angleško lovsko letalstvo.

Neka ruska podmornica je včeraj blizu južne finske obale potopila nemški parnik »Bollheim«. Podmornica je oddala na parnik 115 topovskih streliv. Sele pri zadnjih streljih je bil parnik zadet. Kapitan in en mornar sta bila ubita. Parnik je imel 2288 ton.

Estonska vlada je morala izdati uradno poročilo, da ni res, da bi bil Stalin zahteval od generala Leidenherja, naj gre Estonska Rusiji na pomoč v sedanji vojni s Finsko.

Pred francoskim vojaškim sodiščem v Parizu so obsodili na smrt nekega nemškega vojuna. Tam se je začela tudi preiskava proti 35 komunističnim poslancem, ki so obtoženi veleizdaje in sodelovanja s sovražnikom Francije ob vojnem času.

V New Yorku je umrl nekaj slovit filmski igralec Douglas Fairbanks, star 55 let. Moža je uničila pijska.

Spremembo švedske vlade napovedujejo že danes. Nova vlada bo morala ravnati po razpoloženju švedskega ljudstva, ki zahteva takojšnjo pomoč Finski.

Finci rajši vsi umro, kakor da bi živeli v boljševiškem raju. Če bo rdeča vojska prebila finske obrambne črte, bo milijon ljudi bežalo proti Švedski, naj se zgodi z njimi, kar hoče — pišejo danski listi v poročilih iz Finske.

Angleški podkonzul v Helsinkiju Allan je pustil svoje službeno mesto ter prošil finsko vlado, naj mu dovoli ustanoviti tujsko legijo, ki bi se borila v finski vojski. V to legijo bi sprejel prostovoljce iz vsega sveta, ki se vedno bolj ponujajo finski vladi za boj proti boljševizmu.

Vrhovni poveljnik francoske vojske general Gamelin je poslal poveljniku angleških čet generalu Gortu pismo, v katerem napoveduje bližnjo nemško ofenzivo na zahodu.

Ce bi se splošna vojna zaradi Finske razširila tudi na Sovjetsko Rusijo, bi Nemčija skušala zasedi Švedsko in Norveško, s čimer bi bilo konec samostojnosti severnih držav, pavijo francoski listi in navajajo v dokaz nemških priprav zbiranje nemških ladij v Hamburgu in Bremenu.

Belgijska vlada je s Francijo in Anglijo sklenila več pogodb o izmenjavi raznega trgovskega blaga.

Nemško zunanje ministrstvo je izdalo posebno knjigo, obsegajočo 480 strani, o tem, kako je prišlo do sedanje vojne. V knjigi so priložene razne listine, govori, odlomki pogodb in zgodovina nemških odnošajev s Poljsko. Knjiga ima namen dokazati, da je vojno zakrivila Anglija, ki je nagovorila Poljsko, naj ograža in napade Nemčijo. Pregovor je knjigi napisal zunanji minister Ribbentrop.

Edino italijanska vlada se zaveda, kakšna nevarnost grozi Evropi od boljševizma, ko bi se končala sedanja vojna, pišejo švicarski listi, ko razpravljajo o stališču Italije v sedanji vojni.

Eno letalo ali en oddelek vojakov, ki bi ga Zveza narodov poslala Finski, bi bil več vreden, kakor vse govorjenje in vsa zenevska ustanova — pravijo italijanski listi, ko razpravljajo o sedanjem zasedanju Zveze narodov.

Vojni napad je vojni napad v vsakem primeru, naj se skriva pod kakršnokoli pretvezo. Ni ga mednarodnega načela, ki bi moglo napad opravičiti — je izjavil sovjetski zunanji minister Litvinov 21. septembra 1937 na seji Zveze narodov, ko so govorili o Kitajski. Kakor priča boljševiški napad na Finsko, se Sovjeti zvesto drže tega načela.

Sovjetska Rusija je priznala slovaško državo s tem, da je sprejela prvega slovaškega poslanika. Vprašanje je samo, koliko je njeno priznanje vredno.

50 belgijskih ribiških ladij se je nenadno znašlo v področju nemških plavajočih min. Ladje so se skušale rešiti, pri čemer so se tri potopile.

Vojna proti Fincem ni vojaški sprehod in sovjetska propaganda se je prenagljila, ko je trdila, da je ves finski narod za vsiljeno boljševiško vlado in da se proti »osvobodilni« rdeči vojski bori samo nekaj razbojnikov. Taka sodbja prevladuje po francoskih poročilih zdaj v Moskvi, kjer priznava, da se Finci dobro bore in da je preskrba rdeče vojske zaradi premalo železnice zelo otežkočena.

Strašne razmere v rdeči vojski

Helsinki, 13. decembra. Nedavno ujeti ruski vojniki pri jezeru Ladoga pripovedujejo, da spremljajo rdeče čete komisarji, ki imajo govore in jih navdušujejo za boj. Preskrba ruskih vojakov je naravnost strašna, tako da je po izjavah ujetnikov trikrat toliko vojakov zmurnjenih, kakor pa jih je bilo ujetih. GPU je zelo delavna v ozadju bojišča, kjer nadzira prevoz. Včasih izvaja prevoz GPU sama. Med ujetniki so pripadniki raznih narodov, od katerih so prišli nekateri iz zelo oddaljenih pokrajin. Večina jih je bilo poklicanih pod zastavo v začetku septembra.

Zopetna uvedba carinarnice v Celju

Finančni minister je zadevni odlok že podpisal

Celje, 13. decembra.

Medtem ko so nekateri poldnevniški priobčili, da je v Celju v kratkem dobila carinarnico, ki je v Celju obstajala od leta 1922 do meseca oktobra 1927, je finančni minister po intervenciji bivšega podpredsednika narodne skupščine in sedanega senatorja Alojzija Miheliča podpisal odlok, s katerim je Celju vrnila carinarnico.

Posledice ukinitve carinarnice v Celju so bile za vse gospodarske kroge v Celju zelo občutne. Železniške pošiljke so se morale za Celje in okolico ločiti od vlakov v Mariboru ali v Ljubljani. Vagoni so se morali postaviti k carinarnici, tam ocariniti in šele potem so bile zopet dane na razpolago železnici za prevoz v postaje, medtem ko so pošiljke za Celje in okolico bile odpremljene na poštni urad in bile ocarinjene in z novimi spisi opremljene za nadaljni prevoz. Često se je dogajalo, da so vagonске pošiljke prišle v roke naslovnikov za več dni pozneje. V Celju in okolici je nad 50 večjih in manjših industrijskih podjetij, od katerih so najvažnejša A. Westen s 1600 delavci, Cinkarna d. d. z nad 300 delavci, Rudnik in železarna Store z nad 400 delavci, Kemična tovarna z 200 delavci, tri tekstilne tovarne s 600 delavci, tovarna usnja Woschnagg v Šoštanju itd. Poleg tega imamo še več večjih trgovskih podjetij s precej visokim številom delavstva. Po ukinitvi carinarnice v Celju se je večkrat dogajalo, da so prišle razne železniške in tudi poštne pošiljke več dni pozneje, kar se je posebno občutilo, ko je industrija in trgovina v Celju in okolici naraščala. Ob ukinitvi carinarnice so trgovska in industrijska podjetja v Celju pla-

čevala državi letno 6 milijonov din, medtem ko sedaj že skoraj 28 milijonov din, kar pomeni, da so se industrijski obrati zelo povečali, zaradi česar je razumljivo, da so vsi gospodarski obrati zlasti pa združenje trgovcev za mesto Celje in okolica Celje, Gornji grad in Šmarje trudili in stalno prosili oblast, da se v Celju zopet vzpostavi carinarnica.

Dohodki carinarnice so v Celju nekdanj znali letno 50 milijonov din, izdatki pa približno 300.000 din.

Ocarinjenje je bilo tako hitro, da so poštne pošiljke prišle na dan dohoda v roke naslovniku. Če primerjamo promet carinarnice je imela v Celju približno 7000 poštnih paketov in okrog 10.000 vagonov uvoza in izvoza letno — sedanjo in sedanjo naraslo industrijo, lahko računamo, kakšen promet bo imela carinarnica sedaj.

Mnoge bo gotovo zanimalo, kje bo carinarnica imela svoje prostore. Celjski gospodarski krogi so postavili na svoje stroške za carinarnico primerno zgradbo, sedanje Javno skladišče, ki ima blizu železniške tire, rampo in prostor za dovoz in odvoz. Bil je celo dogovor, da bi po 25 letih vsa zgradba pripadla državi. Ni izključeno, da bo zaenkrat carinarnica zopet v Javni skladišču. V tem primeru pa se bodo morale izseliti stranke. Če ne pride to poslopje v poštev, bo carinarnica najbrž v bivšem Majdičevem mlinu. Tudi k tem poslojem vodijo železniški tir.

Se nekaj moramo pripomniti o pomenu carinarnice v Celju. Carinarnica bo donosila oblasti precejšnje dohodke, od katerih pa de kaldrmina za gradnjo in tlakovanje ulic.

Župani slovenskih mest so se sešli v Celju

Ljubljana, 13. decembra.

Včeraj so se na povabilo ljubljanskega župana dr. Jura Adlešiča kot predsednika slovenske Zveze mest kraljevine Jugoslavije sešli v Celju župani slovenskih avtonomnih mest Ljubljane, Maribora, Celja in Ptuja. Razen ljubljanskega župana dr. Jura Adlešiča, dr. Alojzija Juvana, dr. Alojza Remca in domačega župana dr. Alojza Voršiča so bili navzoči tudi strokovni referenti vseh štirih mest pod vodstvom direktorjev mestnih uradov Frana Jančigaja iz Ljubljane, Frana Rodoska iz Maribora, Zavatlala iz Ptuja in Iva Subica iz Celja.

Ljubljanski župan dr. Adlešič je najprej povedal, čemu so se sešli — da bi se pomenili o nalogah, ki so jih morale mestne občine prevzeti po novih uredbah o zaščiti pred žažnimi napadi, o podporah za družine, katerih člani so bili poklicani na vojaške vaje, o pobijanju draginje ter brezvestne špekulacije ter o pravilnikih in navodilih, ki so bila za te zadeve izdana.

Župani so po štiriturni debati temeljito obdelali in preučevali vsa prejšnja vprašanja, potem ko je komisar Graselli podal izčrpano podrobno poročilo o stvarih, ki se nanašajo na pasivno zaščito, na rezervno prehrano, na podpore itd. Pri tem delu so jim bili v dragoceno pomoč direktorji Jančigaj, Zavatlal ter Subic in referent Lekan. Po debati so sklenili posamezne resolucije, nato pa je načelnik ljubljanskega tržno-veterinarskega urada insp. Rigler poročal, kako se izvaja uredba o pobijanju draginje in brezvestne špekulacije.

Iz resolucije, ki je bila v Celju sklenjena, posnemamo: Slovenska avtonomna mesta dobro vedo, kakšne so naloge, ki so jih prevzele v teh časih. Po najboljših močeh skušajo izvesti vse odredbe, kakor jih določata zakonodajalec in osrednja državna uprava. Poskrbljeno je bilo, da mestni uradi opravljajo vsa podrobna organizacijska dela in priprave v smislu uredbe. Potrebno pa je, da zaradi težav, na katere pri izvrševanju dela naložavajo, izidejo čimprej vsi pravilniki, zlasti še pravilnik po členu 20 uredbe o zaščiti pred napadi iz zraka. Dalje je potrebno, da v smislu uredbe poskrbimo za izvedbo nalog potrebne sredstva držav in banovina, saj mestne občine z rednimi sredstvi teh nalog nikakor ne bodo mogle zmagati. Pristojnost po uredbi o zaščiti pred napadi iz zraka naj se opredeli zadevne organizacije in odbori naj bodo le posvetovalni organi občupravnih oblastev. Zaščitni zakonski predpisi naj se dopolnijo s kazenskimi sankcijami ter določijo o prisilnih sredstvih. Omogoči naj se pravočasna in cenena nabava plinskih mask ter zaščitnih oblek. Banska uprava naj izda primerna predavanja za poučevanje prebivalstva, za pripravljanje tečajev ter daje učno snov za vežbanje moštev. Uvedejo naj se mesečni sestanki med zastopniki mestnih poglavarstev, banovine ter divizijske oblasti. Vojaško oblast je treba zaprositi za strokovne reference ter za vojaško delovno moč. Avtonomnim občinam naj se omogoči finančna sredstva za nabavo rezervne hrane. Država naj pospeši gradnjo silosov za skladišča. Avtonomne občine naj dobe nazaj izdatke, ki so jih imele v zvezi s podporami za rodbine, katerih člani so

bili poklicani k vojaškim vajam. Pristojno ministvo naj čimprej izda pravilnik, ki bo uredil pobijanje draginje. Državne oblasti naj popišejo vse zaloge življenjskih potrebščin, kontrola naj bo čim strožja, za razpravljanje in sojenje o prestopkih proti uredbi o pobijanju draginje in brezvestne špekulacije naj se ustanove posebna sodišča. Prav posebno je treba paziti na ilegalno trgovino in verižništvo. Poostrejeni ukrepi naj obsejajo popolnoma zatrt.

Čestitka županov avtonomnih mest dr. Korošcu

Celje, 13. decembra.

Včeraj so se zbrali v Celju na konferenci župani avtonomnih mest in poslali narodnemu voditelju in predsedniku senata dr. Antonu Korošču ob izvolitvi za častnega doktorja ljubljanske univerze, v Belgrad naslednjo brzojavko: »Župani slovenskih avtonomnih mest, zbrani na konferenci v Celju, pošiljamo častnemu doktorju slovenske univerze iskrene čestitke in vdane pozdrave.« — Dr. Adlešič Jure, dr. Juvan Alojzij, dr. Voršič Alojzij in dr. Remic Alojzij.

Ljubljana od včeraj do danes

Mrzlo je, temperatura se ves čas drži okrog ničle. Včeraj je ves dan neprijetno pihalo, tako da se je človek postavljal zunaj na ulici hitro navlečal ter se je rajši podviral, da bi prišel čimprej pod streho, na gorko. Nebo je po tem skromnem snegu, ki smo ga dobili, kljub vetru in mrazu še vedno ostalo sivo, oblaki se nočejo razkopiti. Snega pa danes najbrž kljub temu ne bo, čeprav ga napoveduje zagrebška »vremenska«.

Dolga vrsta ponesrečencev

V ljubljansko bolnišnico je bilo včeraj pripelanih izredno veliko število ponesrečencev. Večina med njimi je dobila poškodbe pri padcih.

S kolesa je padel Franc Kovič, železničar iz Ljubljane. Potolkel se je po desni roki.

Padla je in si zlomila desno roko Josipina Herhard, žena državnega uradnika iz Ljubljane.

Z motorja je padel in se tako hudo potolkel po glavi, da še vedno leži v nezavesti sin trgovca iz Štepanje vasi Anton Pavovec.

Po stopnicah je padla vdova policijskega agenta Marija Česen. Zlomila si je levo roko.

Drva je sekal Franc Sitar, zidarski pomočnik iz Kamnika, pa mu je ob grči spodrsnila sekira in mu odsekala palec na desni nogi.

Hudo se je potolkel po glavi ključavničarski pomočnik iz Ljubljane, ko se je vračal iz službe. Padel je s kolesa.

Padel je in se potolkel po glavi banovinski cestar Jože Springer iz Kompolja.

Hudo je udaril Luka Grmčec svojega znanca Martina Marolta, kolarja iz Ljubnega pri Gornjem gradu. Martin ima zlasti hude poškodbe na glavi in na levem očesu.

Z motorja je padel gostilničar iz Lukovice Hinko Govekar. Potolkel se je po glavi.

Po patroni je tolkel sin zidarskega mojstra iz Ljubljane Božo Motar. Stvar pa je eksplodirala in Božo je dobil poškodbe.

Padla je in se poškodovala na desni nogi žena

Razprave pred mariborskim okrožnim sodiščem

Maribor, 12. decembra.

Pred malim senatom mariborskega okrožnega sodišča sta bili danes dve razpravi. Pri prvi se je pojavil pred sodniki okorel kurji tat, ki je zaradi podobnih tatvin že nešteto krat sedel na obtožni klopi. Je to Ignac Lubej iz Kovačke vasi pri Slovenski Bistrici. Letošnje poletje se je nahajal na svobodi, pa je postal strah in trepet slovenjebistriških kurnikov. V dveh mesecih je zagrešil nič manj kot 25 vlomov in tatvin. Pri tem je 18-krat vlomil v kurnike ter je odnesel 72 kosi. Pred sodniki je nastopil z zanimivim zagovorom. Dejal je, da je tako bolehen, da si ne more z delom služiti kruha, pa je prisiljen krasti. Ko pa so mu sodniki dejali, da tega ne verjamejo, ker je videti trden in čvrst možakar, pa je kar naenkrat pokleknil pred nje ter jih s povzdignjenimi rokami prosil za milo kazn. Dejal je, da je pripravil odesdel, nekaj mesecev, več pa ne, da pa naj ga pred oddajo v zapor še izpustijo za nekaj časa domov, da bo doma obhajal božične praznike. Sodniki pa imajo trdo srce ter niso pokazali nobenega razumevanja za mile prošnje okorelega tatu. Obsodili so ga na 3 leta robije ter 8 let izgube častnih pravic s pristavkom, da mora kazni takoj nastopiti. Prišli so pazniki v dvorano ter so obtoženca odvedli v zapore. — Naslednja razprava je bila proti 32letnemu šoferju Avgustu Pevcu iz Ptuja. Ta je prišel pred sodnike zaradi napravljanja lažnih listin in zaradi prevare. Dne 20. aprila t. l. se je zglasil v Mariboru v trgovini Franca Negerja z naročilnico tvrdke Franjo Sirec iz Ptuja, s katero omenjena tvrdka naroča razna nove sestavne dele za kolesa. Naročilnica je bila opremljena s štampiljko tvrdke Sirec, kljub temu pa je Neger sumil, da bi bila prava. Zaradi tega se je naskrivaj telefonično informiral v Ptuj pri tvrdki Sirec zaradi tega naročila ter je izvedel, da je naročilnica falsificirana. Pevec je bil zaradi tega obsojen na 2 meseca in 15 dni strogega zaporu ter na izgubo častnih pravic za dobo 2 let, pogojno na 2 leti.

Maistrovim borcev na znanje

Zveza Maistrovih borcev razpošilja te dni vsem onim članom, ki stanujejo izven Maribora in ki so poravnali za tekoče leto vse obveznosti, posebne tiskane obrazce za podelitev spominske kolajne. Vsem onim članom, ki stanujejo v Mariboru ali neposredni okolici (št. Petru, Košaki, Po. brežju, Studenih, Kamnici, Sp. in Zg. Radvanju, na Tezmem) Zveza ne bo poslala tiskanic na dom, temveč se pozivajo, da jih dvignejo v pisarni Zveze. Zaradi kratkega roka za vlaganje za podelitev spominske kolajne se člani pozivajo, da takoj po sprejemu obrazca istega izpolnijo ter ga pošljejo na naslov Zveze. Prošnje se morajo namreč vložiti do konca tega leta.

Krošnjariji - tihotapci

Maribor, 12. decembra.

Finančni preglednik Jernej Satler v Mariboru je že dolgo sumil, da trguje dalmatinski krošnjariji, ki je doma iz Gorice pri Ljubuškem, s tihotapskim blagom. Ta krošnjariji se že dolgo let zadržuje v Mariboru. Včeraj dopoldne ob 9 je Priča nenadoma ustavil v Ve. trinski ulici ter ga preiskal. Našel je pri njem večjo količino tako zvane »škije« — tobaka, katerega prodajajo hercegovski domačini tihotapcem, ter vžigalnik. Potem je odvedel Pričo v urad finančne kontrole, kjer so mu natančneje izprašali vest. Prič je skrajša vse tajil, potem pa je začel prihajati z barvo na dan ter je nazadnje priznal, da prodaja razno tihotapsko robo, katero mu dobavlja krošnjariji Jozo Dujmovič iz Imotskega. Ta Dujmovič stanuje tudi že več let v Mariboru. Organi finančne kontrole so potem začeli Dujmoviča iskati ter so ga našli v trenutku, ko je odhajal s kolodvorske restavracije. Preiskali so ga ter našli pri njem v aktovki 270 vžigalnikov ter 4698 komadov kamenčkov. Prič je priznal, da mu Dujmovič že več let dobavlja vžigalnike, kamenčke in podobno tihotapsko robo, katero on potem prodaja naprej svojim odjemalcem. Oba tihotapca sta prejela za svoj posel strogo kazn — 24.000 din globe ali vsak po 1 leto dni zaporu. Izjavila sta, da bosta raje plačala kazn v obrobkih kakor da bi sedela, pa so ju zaradi tega izpustili.

Težka nesreča pri razstreljevanju

Kamnik, 12. decembra.

V znani tovarni »Kaolina« v Črni (obč. Kamniška Bistrica) se je danes zjutraj pripetila težka nesreča pri razstrelitvi v rovu.

Miner tovarne Pustoslemšek in njegov tovariš Spruk sta imela nalogo razstreliti precejšen kompleks zemlje, katero uporabljata tovarna za izdelavo kaolina. Naboje sta priredila tako, da bi se morala oba v razdobju 10 minut razpočiti. Čim sta vžigalno vrvice zažgala, sta stekla na varno in čakala na učinek. Prvi naboj je kmalu počil, medtem ko je drugi prekoračil izračunani čas. Domnevala sta, da je bila morda vžigalna vrstica pokvarjena ali pa da sta morda oba naboj hkrati počila. Da se o stvari prepričata, sta šla proti naboj. Pri ogledu položaja je naenkrat nastala silna detonacija in je oba vrglo v stran. Ko so ostali delavci prihiteli na prostor, kjer je bil vdolan drugi naboj, se jim je nudil žalosten prizor. Prvo so dvignili Pustoslemška, ker so videli, da je težje poškodovan. Po obrazu in čez oči je bil težko ranjen, v zapestju pa je imel levo roko vs razmesarjeno, medtem ko je Spruk le laže poškodovan. Težko ranjenega Pustoslemška so takoj prepeljali s Kregarjevim avtom v ljubljansko splošno bolnišnico.

Šah

Izid tekme Centralnega šah. kluba v hitrem šahu

Ljubljana, 13. decembra.

Snoči je bila redna mesečna tekma Centralnega šah. kluba v hitrem šahu. Izid tega tekmo. vanja je naslednje: Prvo mesto si je osvojil Sorli z 9 točkami (11 dosegljivih), drugo in tretje mesto si delita Siška Jože in Puc Stojan, vsak po 8 točk, četrto in peto mesto sta zavela Hren Lado in Furlani 7.5. Slede: Požar 5.5, Germek 5, Kov. čič in Pintarič po 4.5 itd. Prvih šest igralcev bo Centralni šahovski klub zastopalo na petkovem tekmo vanju v hitrem šahu za prvenstvo Ljubljane.

Dogovor za dvoboj med dr. Euwejem in Keresem

Dosežen je zdaj sporazum, kdaj bosta začela bivši svetovni prvak prof. dr. Euwe in mladi Estonec Keres s svojim dvobojem, ki naj odloči, kdo od njiju se ima prej pravico boriti z Aljehinom za svetovno prvenstvo v šahu. Razen tega je padla tudi končna odločitev o tem, koliko partij bosta omenjena svetovna mojstra igrala. Pred kratkim so nekateri časopisi poročali, da bosta dr. Euwe in Keres igrala dvajset partij, te vesti pa so se zdaj izkazale za netočne. Igrala jih bosta le 14, in sicer po raznih holandskih mestih. Prvih pet bo v Amsterdamu, in sicer v času od 24. do 30. decembra. Nadaljnje tri partije bosta odigrala od 1. do 3. januarja v Grafenlugu. Od tod se bosta mojstra podala v Rotterdam, kjer se bosta spet trikrat spoprijela. S tem bi bilo enajst partij že pri kraju. Dvanajsto bodo imeli priliko spet gledati Amsterdamci, trinajsto v Hilversumu, zadnjo pa spet v Amsterdamu, kjer bodo ob koncu dvoboja prirejene večje svečanosti na čast obema gostoma. Posebni odbor vodi vsa pripravljajna dela.

9 dopoldne in ob 3 popoldne v čitalnici Narodnega muzeja v Ljubljani. Na zborovanju bodo predavali naši najvidnejši znanstveniki o aktualnih problemih slovenskega zgodovinarstva.

»Dobro! Sprejmeval«

Frazier je prijavil:

»Od zdaj si torej najin tovariš...«

»Upam, da bom tudi ostal... vsaj ta-

ko dolgo, dokler bom imel ona potrdila

in naslove in seznam na varnem...«

Pogledal je kompanjona, potem je pri-

stavil še:

»Ne trudita se, da bi jih našla. So na

varnem kraju.«

Pogovora je bilo zdaj konec. Ona dva

ništa mogla nič, marveč sta se morala

»prijazniti« z mislijo, da sta potegnila

kratko in da ju ima Rocky v pesti.

Rocky je pustil Keeferja in Frazierja

ter se vrnil v igralnico. Tam sta se z

Lauri veselila naprej.

Plešala sta pozno v noč sredi elegant-

nih zločincev, sumljivih žensk, oblečenih

v svilo in zlato, sredi živketanja ko-

zarcev in denarja ter se ništa brigala za

nič na sveh. Samo zase, za svojo sre-

čo...«

Odšla sta proti domu. Ko sta prišla

do hiše, sta se še nekaj časa pogovar-

jala. Potem pa se jima je zadelo, da bi

bilo prav, če bi odšla epat.

Stopila sta skozi hišna vrata, pa sta

spet obstala pred etopnicami.

Luč na hodniku je elabo brlela. Spo-

ledala sta se in se nenadno zamejela

drug drugemu iz vsega erca.

Rocky je pa spregovoril:

»Zdi se mi, da sva pozabila, kje ka-

teri stanuje.«

Spet sta se smejala, potem je Rocky

dejal:

Angeli garjevih lic

Roman s slikami

43

»Zdi se mi, da gošpa stanuje v tret-

jem nadstropju.«

Laury ga je pogledala svetlo, potem

pa je tiho vprašala:

»Gošpa? Čigava gošpa?«

»Moja,« je dejal Rocky, jo prijel čez

pas in odšla sta vsa srečna proti tret-

jemu nadstropju.

Skrivanje starih etopnic in deske na

hodniku je čez nekaj trenutkov nazna-

nilo, da sta se poslovila in da gresta

vsak v svoje zavetišče, vesela, zadovolj-

na in polna upanja, da se je začelo novo

življenje.

Zunaj se je prebujal že dan s počas-

nimi, zaspanimi glasovi. Nad mestom je

proti vzhodu že žarel prvi jutranje

zarje.

Rocky je kmalu vstal, čeprav je šele

pozno legel. Čakalo ga je veliko važnega

dela.

Ko se je napravil, je najprej nekaj

časa premišljal, da bi uredil svoje poti

tako, kakor mu je najbolje kazalo. Po

premisljanju je sklenil, da pojde naprej

k prijatelju Jerryju.

Da se ne bi mudil, je vzel avtomobil,

ki ga je naglo potegnil do duhovnikove-

ga stanovanja. Ko je planil v sobo, je

Jerry že sedel pri delu. Bil je vaje ta-

kih zgodnjih obiskov, zato se niti ozri ni.

Sele ko ga je Rocky pozdravil, se je na-

glo okrenil, vstal izza mize ter šel prija-

telju naproti. Videl je, da ni Rocky prišel

po prazni poti, zato ga je vprašal:

»No, kaj te je prineslo k meni? Po

navadi si take čase še v postelji, ne?«

»Prav za prav sem prišel zaradi čud-

nega posla. Skoraj mi ne boš verjel, da

je res...«

Duhovnik ga je potegnil do naslanja-

ča in ga posadil vanj. Potem je dejal:

»Kar govoriš, mene ne boš spravil v

začudenje. Po navadi spovedujem velike

grešnike...«

Rocky je zamahnil z roko:

»Ne gre za spovedovanje. Preveč de-

narja imam, to je vse.«

Duhovnik ga je mirno gledal in dejal

samo:

»No?«

Rocky se je presedel in nadaljeval:

»Ne vem, kako bi dejal. Ne smem nič

misliti zaradi denarja, poštno ga zaslu-

žim...«

Jerry mu je presekalo besedo:

»Pošteno...«

To besedo je izgovoril tako, da Rocky

Od tu in tam

Ukinitve klirinskega načina plačevanja v naši trgovini z Romunijo pomeni za našo državo veliko olajšanje. Doslej je morala naša država kupovati petrolej zgolj v Romuniji, in sicer po cenah, ki jih je petrolejska industrija narekovala. Sedaj bomo petrolej kupovali svobodno tam, kjer bodo cene najbolj ugodne. V trgovinski izmenjavi bo odsej veljalo pravilo, da sme naša država izvoziti v Romunijo najmanj toliko, kolikor je tam za devize drugega blaga kupila. Pač pa je svobodno trgovanje z devizami povzročilo v Romuniji nagel skok vseh cen, kajti na svobodnem tržišču se prodajajo tuje valute po 60 do 70% dražje, kakor pa so prej veljali uradni tečaji romunske narodne banke.

Pogajanja za novo ureditev trgovinske izmenjave med našo državo in Madžarsko so bila odložena na prihodnje leto. Obenem se bo po diplomatski poti uredilo vprašanje za podaljšanje veljavnosti dosedanje pogodbe za tri mesece. Da ni prišlo do novih pogajanj, je krivo podaljšanje pogajanj s Francijo. Ta pogajanja še vedno teko in bodo končana mnogo kasneje kakor pa so sprva računali.

Zadružno tovarno za modro galico hočejo zgraditi vojvodinski vinogradniki. O tem predlogu in načrtu se je ugodno izrazil tudi minister za kmetijstvo dr. Cubrilo, ki je izjavil, da bo to zamisel podprl. Takoj so se seveda oglašile tovarne modre galice in začele pobijati vse razloge, ki so jih v korist ustanovitve zadružne tovarne navajale razne vinogradniške organizacije. Prišleki zadružne tovarne pravijo, da so vse tovarne modre galice v devetih letih zaslužile okrog sto milijonov dinarjev čistega dobička, ker so svoj izdelek prodajale ponavadi s 120% dobičkom. Le tako je mogoče razumeti visoko ceno galice, katero pa so jugoslovanske tovarne mnogo ceneje prodajale v Bolgariji. Vojvodinski zadružniki pravijo, da bodo kmalu zbrali med seboj potreben denar za zgraditev nove tovarne na zadružni podlagi.

Mednarodno tihotapsko društvo z opijem je odkrila belgrajska policija. Po svojih zaupnikih je bila izvedela, da tihotapijo uslužbenci mednarodne železniške družbe Wagon-Lits opij iz Carigrada v Pariz. Policija je naredila preiskavo in stanovanju železniškega mizarja Branka Dejanovića in odkrila pri njem v zalogi 40 zavočkov po pol kilograma opija. Dejanović je potem pripovedoval o organizaciji družbe in o vseh soudeležencih. Voditelj tihotapstva sta bila grški trgovec Konstantinides in zagrebški trgovec Valentin Hrastnik. V njune mreže se je zapletel že pred več leti vodja oddelka Wagon-Lits v Beogradu Petar Brkan, ki je pridobil Dejanovića, da je na skrivaj delal v nekatere mednarodne vagone posebne predale, v katere so opij skrili. Tako so ti moške v nekaj letih prehiteli za dobra dva milijona dinarjev opija skozi našo državo v Pariz. Tam so ga oddajali zaupnikom. Začetek vojne jim je kupčijo v precejšnji meri zavrl, ker so odjemalci odšli večinoma na bojišče. Belgrajska policija je prišla vse soudeležence, nazadnje pa tudi Konstantinidesa, ki je potoval iz Grčije v našo državo. Drugi del posla bodo opravile še policije v drugih državah, ker je bila ta tihotapska mreža razpredena povsod — od Grčije do Francije.

Devet trgovin je pogorelo v Pirotu. Sredi noči je neki orožnik zapazil ogenj v hiši zraven občinske hiše. Alarmiral je orožniško šolo in vojaše, da so prišli hitro gasiti. Ogenj se je izredno naglo širil, ker so bile hiše napol lesene. Vojakom in orožnikom se je sicer posrečilo ogenj omejiti, pač pa je zgorelo devet trgovin, delno pa tudi lokal domačega gasilskega društva, zlasti pa njihove uniforme. Zanimivo je, da gasilcev ni bilo na pogorišču. Če bi nanje čakali, bi prišlo do prave katastrofe, ker se je v neposredni sosesčini ognja nahajala trgovina, kjer je bilo na zalogi tudi precej orožja in smodnika.

V Gornjem Mihaljcu blizu slovensko-hrvaške meje je bil te dni sestanek krajevne organizacije HSS. Na sestanku so po pisanju zagrebškega časopisa prišli tudi Hrvatje iz vasi, ki so pod okriljem dravske banovine. Ti Hrvatje so spraševali govornike, kdaj bo Strigova pripojena banovini Hrvatske. Govorniki so dejali, da bo to vprašanje zadovoljivo rešeno takrat, ko bo urejena tudi slovenska banovina ter bodo določene nove meje med slovensko in hrvaško banovino. Pri tej priliki so Hrvatje iz Strigove dejali, da bodo prodali svoja posestva in se preselili na Hrvaško, če Strigova ne bi bila priključena banovini Hrvatske. Tako piše namreč »Jutarnji list«.

Zaradi pomanjkanja bencina so pri nas skržili tudi letalski potniški promet, zlasti na mednarodnih progah, ker je bilo ponavadi tudi premalo potnikov in poštinski pošiljki. Program poltov je do skrajnosti skrčen. Pač pa se Turčija zelo zanima za svojo letalsko zvezo z Nemčijo, ker je to edina hitra zveza Turčije z Evropo. Turčija namreč celo namerava urediti vojni načrt svojih letalskih zvez proti Vzhodu in Afriki tako, da bi imele priključek na njene letalske zveze z Evropo.

Svojemu sinu je iz mržnje zažgal hišo 70 letni Ilija Lukič iz Bačke Palanke. Starec je hotel stresti svoj gnev na svojo sina, s katerim sta se sprla glede preužitka, toda spril je v nesrečo poleg sina tudi še tri druge posestnike. Iz sinove hiše se je namreč ožen razširil na tri sosednja poslopja, ki so vsa zgorela do tal. Starec je bil obsojen na leto dni strogega zapor.

Tifus se je začel nevarno širiti v Osijeku in okolici. Do sedaj je obbolelo okrog 100 oseb. Komisija zdravnikov je ugotovila, da je obolenje kriva slaba voda, zlasti pa pomanjkljiva kanalizacija. Zato je občina sklenila najeti posojilo 20 milij. din pri OUZD. Prav tako bodo zgradili v Osijeku poseben desinfekcijski zavod.

Zastrupljeno jabolko je dala dekletu, ki se ni hotelo poročiti z vsiljenim ji fantom, neka ženita mešetarica v Tekiju pri Paracinu. Najlepše vaško dekle Radmila Ilić je bila na svatbi pri svojem svaku. Sredi gostije pa jo je neka ženska povabila na svoj dom, češ da ji bo povedala posebne novice. Dekle ji je sledilo in ženska je takoj začela ponujati nekega fanta in jo zgovorno pregovarjala, naj ga vzame. Dekle pa ni hotelo o ponudbe nič slišati. Ženska ji je nato začela ponujati črno kavo. Toda tudi to sredstvo ni nič pomagalo. Tedaj se je izza omare pokazal fant, za katerega je ženska govorila. Pa tudi ta ni spel. Tedaj je vmes spet posegla ženska in rekla dekletu, naj odide domov in o tem premisli, obenem pa ji je dala jabolko. Dekle je jabolko res povželo, toda čim je prišlo domov, je čutilo silne bolečine v glavi in želodcu. Stanje se ji je poslabševalo ter je od časa do časa padla v nezavest. Sosedje so takoj uganili, da ji je ženska dala zastrupljeno jabolko, ki naj bi dekle »omehčalo«, da bi privolila v poroko s ponujanim fantom. Več načrt pa bo padel v vodo, ker bo Radmila zastrupljenju po vsej verjetnosti podlegla.

Kako je s pobijanjem draginje in brezvestne špekulacije

Ljubljana, 13. dec.

Na anketi je inspektor Riegler podal v glavnih obrih te-le ugotovitve:

Ob času, ko je bila uveljavljena uredba o pobijanju draginje in brezvestne špekulacije, to je dne 26. septembra t. l., so bile razmere na ljubljanskem trgu kljub temu, da je že skoraj mesec dni vihrala vojna vihra, še vedno normalne. Cene so z malimi izjemami ostale neizpremenjene, blaga je bilo na trgu dovolj, bodisi domačega, bodisi uvoženega.

V smislu čl. 16. uredbе o pobijanju draginje in brezvestne špekulacije je bil sestavljen odbor za pobijanje draginje. V tem odboru so zastopani potrošniki, nabav. zadruge, trgovci, obrtniki, kakor tudi stanovanjski najemniki. Mestno poglavarstvo ima svojega predstavnika v osebi načelnika tržno-veterinarskega urada, ki je bil na prvi seji izvoljen za predsednika odbora.

V mesecu oktobru, ko so vojujoče se države začele izvajati blokado in ko so se po časopisu objavljale vesti o verjetni dolgotrajni vojni, so bili trgovci, industriji in drugi proizvajalci prepričani, da je nastopil za njih čas dobrega zaslužka. Polagoma so se začele dvigati cene vsem vrstam blaga, pa tudi industrijskim izdelkom. Posledica tega je bila, da so tudi proizvajalci dvignili svoje cene (n. pr. krompir).

Tržni urad je z zastopniki policijske uprave začel pregledovati zaloge blaga pri veletrgovcih in po javnih skladiščih. Komisijski pregledi so na podlagi knjig mestnega trošarinskega urada ugotavljali, upoštevajoč uvoz in izvoz, količina količina blaga bi morala biti kje vskladiščena. Na podlagi cenikov od 1. septembra naprej je komisija kontrolirala, če so bile cene blaga morda neupravičeno povišane. Na podlagi dobavnih in oddajnih faktur je komisija kontrolirala običajni trgovski dobiček. Pri tem je ugotovila sledeče:

Kako je z višjimi cenami v posameznih trgovskih panogah

Trgovina z moko in s pšenico.

Vsi trgovci z moko so bili več ali manj dobro založeni z moko. Prekomerno nakupovanje moke po občinstvu pa je povzročilo, da so se zaloge krčile in da so začeli trgovci izdajati blago le v omejenih količinah in se to le svojim stalnim odjemalcem. Bili so se namreč, da ob rastočem dvigavanju cen ne bodo mogli nabaviti novih zalog, oziroma so računali, da bodo mogli stare zaloge znovovčiti po znatno višjih cenah. Kontrolni organi so mogli ugotoviti, da je neki trgovec kupil moko po 2,25 din in da je to moko prodal na debelo po 3,65 din. Če se računa za prevoz, za mestno užitek, za vskladiščenje, za režijo in drugo znesek 0,75 din pri kilogramu, je ta trgovec zaslužil pri kilogramu moke še vedno 0,65 din, kar gotovo presega običajni trgovski dobiček pri trgovini z moko na debelo. Vsi taki in podobni primeri so bili prijavljeni sodišču.

Kolonialno blago.

Porast cen in pomanjkanje blaga je bilo najprej opaziti pri kolonialnem blagu. Cene so se povišale kavi, rižu in raznim dišavam. Medtem ko je povišanje cene rižu kolikor toliko utemeljeno s povišanjem cene temu blagu v Italiji in s prenehanjem izvoznih premij v Italiji, je bilo povišanje cen drugemu kolonialnemu blagu neupravičeno, kajti nekateri veletrgovci so imeli v zalogi do 10.000 kg kave in raznih dišav, katere so plačali in nabavili še po starih cenah. Povišali so cene, ker so izrabljali ugodno konjunkturo. Taki veletrgovci so bili prijavljeni sodišču.

Industrijska usnja.

Pri pregledovanju zalog je komisija ugotovila, da so bile pri trgovcih primerne. Iz vseh krajev so v Slovenijo prihajali zastopniki raznih židovskih trdnj in nudili za zaloge znatno višje cene kot so bile običajne. Ker so nakupovali v gotovini, so posebno mali trgovci radi prodali svoje zaloge. Istočasno je cene usnje in surovim kožam zviševal tudi zelo velik izvoz ter otežkočen uvoz kemikalij za usnjarsko industrijo. Danes zaznamujemo povišanje cen za usnje in druge usnjene izdelke za 30—40%. Ugotovljeno je bilo, da tukajšnji trgovci niso samovoljno in špekulativno povišali cen.

Mineralna olja.

Zelo nevarno je sredi novembra sprejela javnost vest, da primanjkuje v Ljubljani bencina in petroleja. Izvršene so bile poizvedbe in informacije o vzrokih tega pomanjkanja pri zastopstvih »Standard«, »Vacuum Oil Comp.« in pri »Schell-u«. Ugotovljeno je bilo, da so bile zaloge bencina in petroleja ob času pregleda primerne, da pa imajo zastopstva obvestila svojih central, da v doglednem času ne morejo računati na dopolnitev zalog ter morajo zaradi tega omejiti izdajo bencina in petroleja.

Mesna industrija.

Cene mesa in mesnim izdelkom se na splošno niso povišale. Zaznamovati je le povišanje cen slanini, masti, predvsem pa industrijskemu loju. To povišanje ima svoje vzroke v večjem izvozu živih in zaklanih prašičih ter v zmanjšanem uvozu industrijskega loja, ki se uporablja v industriji mila.

Tekstilna industrija.

V tej panogi je nastopilo zvišanje cen predvsem za uvoženo blago, dočim pri domačem blagu še ni zaznamovati znatnega porasta cen. Ker je kalkulacija običajnega trgovskega dobička znatno različnejša od one v drugih strokih, je bilo težko ugotoviti v tej stroki navijanje cen, še manj pa skrivanje zalog.

V Ljubljani je bila zvišana tudi cena mleku na pobudo Mlekarskega društva za Ljubljano in okolico. Storjeni so bili koraki pri tem društvu, naj prekliče svoj poziv kmetiskim prodajalcem mleka, da povišajo cene. Društvo je svoj poziv popravilo v toliko, da je povišanje cen mleku in mlečnih izdelkom neobvezno tako za člane društva kot za ostale prodajalce mleka.

Združenje pekov je izdalo enoten cenik za prodajo kruha. Ker je po čl. 5. uredbе prepovedano dogovarjanje med proizvajalci, posredovalci in prodajalci, da bi se določila cena življenjskim potrebščinam in ostalemu blagu, so bili storjeni koraki pri tem združenju ter je bil ta cenik takoj preklican, ureditev cen kruha pa prepuščena posameznim moštom z ozirom na eventualne stare zaloge moke. Ker je združenje pekov napravilo ta korak v dobri veri, da je to dovoljeno, ni bilo uvedeno kazensko postopanje. Cena kruha se je dvignila za 40 do 55 par pri kilogramu.

Kazni po določilih uredbе

Organi tržnega urada kakor tudi organi policije pazijo na označevanje cen po izlozih in trgovinah. Zaradi prekrška tega določila uredbе je bilo doslej kaznovanih 35 strank z globo od 50—500 din.

Positivne primere veržne trgovine je težko ugotoviti. Vzrok negativnega uspeha je previdnost prodajalcev.

OREHOVA JEDRCA

sortiran evellčni med in medice dobite najceneje v MEDARNI, Ljubljana, Zidovska ulica 6

jalca in sebičnost kupca, ki plača vsako ceno, da blago dobi, noče pa imeti opravka na sodišču.

Ker so se zvišale cene industrijskim predmetom, so se seveda zvišale cene tudi kmetiskim proizvodom. Ker pa kmetijski proizvodi iz lastnega posestva v smislu toč. 7. odst. 2. ne spadajo pod določbe uredbе o pobijanju draginje in brezvestne špekulacije, zato ni mogoče v tej smeri napraviti uspešnih korakov.

O vseh teh prečitih zadevah je odbor za pobijanje draginje in brezvestne špekulacije razpravljal na svojih sejah ter sklenil lna zadnji seji sledečo resolucijo:

Resolucija

1. Nujno naj se izda uredba o kontroli cen življenjskim potrebščinam, ki jo predvideva člen 9 uredbе za pobijanje draginje in brezvestne špekulacije.

2. Maksimirajo naj se cene vsem glavnim življenjskim potrebščinam. V ta namen naj se po potrebi popišejo zaloge domačega in uvoženega blaga.

3. Omeji naj se uvoz predmetov, ki primanjkujejo na domačem trgu.

4. Narodna banka naj uvoznikom olajša nabavo deviz za uvoz surovin in nujnih življenjskih potrebščin.

5. Prizad in direkcija za prehrano naj krijeta potrebe trga po maksimiranih cenah.

6. Nad karteli naj se izvaja najstrožja kontrola, ker so oni v prvih rsti povzročitelji draginje.

7. Kontrola cen naj se začne pri proizvajalcih, n. pr. v tovarnah olja, mila, masti, tekstilij itd. in omeji prekomerni dobiček teh podjetij.

8. Posebna pažnja naj se posveti ilegalni trgovini (veržinstvu), ki se je že močno razpasla ter povzroča še večjo zmedo in draginjo na trgu.

Dve lepi zgodbi iz kriminala

Ljubljana, 13. decembra.

Pred kazenskim sodiščem se razvijajo vsakdanje žalostne in čedne zgodbe. Za božične praznike bodo nekateri prejeli primerna darila. Tudi v sobi št. 28 bodo pred prazniki prejeli veliki »hrčki« in navijalci cen končno morda veselo, morda žalostno nagrado za božič.

Neveselo darilo za rojstni dan

Mesarski pomočnik France Mazovec, doma iz Zg. Kašlja, je praveči velikan in doseže skoraj 2 dobra metra. Vitek je in eleganten. Prav včeraj je dopolnil 29 let. In na dan svojega rojstva ga je zadel nenavaden udarec usode. Moral je pred tri sodnike okrognega sodišča, da poda račun in odgovor, v kakšnem poslovnem in prijateljskem razmerju je bil France s prosulim tolovajem Salajem, ki je lani prejel 9 let ječe za razne vlomilske podvige. In na svoj rojstni dan je France dobil darilo — 6 mesecev hudega ričeta za zamreženimi okni sodnih zaporov.

Kako je to tega prišlo? Tolovaj Salaj, kakor je sam v preiskavi pravil, se je bil v ljubljanskih zaporih svoj čas seznanil s Francetom, ki je sedel 18 mesecev zaradi »neklih malenkosti«. Salaja so bili decembra predlanski prišli in ga odvedli v sodne zapore, da bi odgovarjal zaradi raznih velikih vlovov in tatvin. Tolovaj Salaj, premetena glava, pa je znal simulirati razne bolezni, da so ga naposled oddali v splošno bolnišnico. Lani 4. januarja se mu je s pomočjo kompanjona Anžurja posrečil beg iz bolnišnice. Prihrček je naravnost v Zg. Kašelj, kjer je našel pri Mazovčevih zavetje in hrano. France mu je šel povsod na roko. Salaj je podnevi spal, ponoči pa po Ljubljani in drugod vlamjal. Na Mazovčev dom je prinesel tudi dragoceno lovsko puško in daljnostgled, reči, ki so bile ukradene Bedenku v Kranju. Puško in daljnostgled je Salaj podaril prijatelju Mazovcu. Družino pa je zalagal z raznimi dobrotami.

Salaj je užival zavetje pri Mazovčevih dobre tri mesece, naposled so ga večki orožniki izsledili in 30. aprila lani prišli in odvedli v sodne zapore.

France Mazovec pa jo je popihal z doma in se potikal okrog. Naposled so ga dobili v roke. Državni tožilec g. Fran Sever je Mazovca obtožil dveh prestopkov: prikrivanja ukradenih predmetov in potuhe. V preiskavi je Salaj povedal kratko: »Mazovec dobro poznam, saj sva bila skupaj v sodnih zaporih. Bila sva dobra znanca in pajdaša.« Tudi Mazovčevi domači ljudje so ga močno obremenjevali in potrdili, da se je Salaj pri njih skrival.

France Mazovec je kot zakrknjen grešnik sodnikom izjavil: »Salaja sploh ne poznam. Še nikdar ga nisem videl v življenju. Ko bi ga poznal, bi to vam, gospodje sodniki, kratko priznal. Tega pa ne morem. Vse je nekam čudno. Čudni so policijski protokoli in čudne so vse priče.«

Mazovec ni mogel kljub vsem naporom prepričati sodnikov o svoji nedolžnosti. Bil je obsojen zaradi omenjenih prestopkov na 6 mesecev strogega zapor in na 120 din denarne kazni. Lepo darilo za rojstni dan! Mazovec ni proti sodbi posebno protestiral. Jadrno jo je odpihal iz dvorane.

Trmast formalist in paragraf

»Zakaj take stvari uganjate, da pridete v kriminal?« je nagovoril predsednik malega senata visokega in ponosnega kmeta, doma tam iz okolice Kamnika. Predsednik je nadaljeval, ko je videl, da kmet modro molči: »Ste vrnil denar, ki ste ga poverili iz blagajne okrajnega šolskega odbora?« Mož je odločno in kratko odvrnil: »Denar imam tu! Ga nisem poveril!« In moško se je potkal po listnici. Predsednik: »Koliko imate premoženja?« Kratke odgovor: »Nad pol milijona!« Državni tožilec je kmeta obtožil, da si je kot blagajnik krajevnega šolskega odbora dotične občine za sebe prilastil iz blagajne 111.25 din, da je ta denar porabil v svojo korist in da je s tem zakrivil zločin uradne povere v smislu § 319. k. z. Obtoženec je kratko izjavil: »Nisem denarja poveril. Ostal je v blagajni. Računov nisem izplačeval, ker mi je šolski upravitelj po otrokih naročeval, da naj izplačam ta in ta račun. Dal pa mi ni pismenega nakazila, tako tudi ne predsednik odbora.« Predsednik: »Ste velik formalist, kakor je videti. Velike stitnosti ste prodajali, da ste za devoto celo pritirali pred kazenski tribunal! Čemu vse to? Ste med seboj sprti?« Lakoničen in jedrnat odgovor: »Menda sem še blagajnik. Do danes nisem dobil nobenega uradnega obvestila, da sem odstavljen.«

Nadaljnji proces se je tako razpletal, da je ponosni blagajnik odšel pred sodniki predsedniku šolskega odbora denar proti potrdilu in sodni ugotovitvi.

Kazenski senat je nato izrekel oprostilno sodbo z utemeljitvijo, da se obtožba zavrne, ker

Vremensko poročilo

»Slovenskega doma«

Kraj	Barometarsko stanje	Temperatura v °C	Relativna vlažnost v %	Ublagovest	Veter (smer, jakost)	Pada-vine (mm)	Vrsta
Ljubljana	765.1	2.4	0.7	85	10 WNW	—	—
Maribor	766.3	0.7	1.0	70	10 NW	—	—
Zagreb	765.1	3.0	1.0	70	10 N	—	—
Belgrad	765.2	1.0	3.0	90	10 NNE	—	—
Sarajevo	763.7	2.0	5.0	90	10	—	—
Vis	756.7	5.0	1.0	90	10 NE	7.0	dež
Split	756.1	9.0	5.0	70	10 NE	6.0	dež
Kumob	756.0	12.0	9.0	80	10 NE	11.0	dež
Rab	759.2	6.0	3.0	50	10 ESE	—	—
Dubrovnica	755.2	12.0	8.0	60	10 SE	3.0	dež

Vremenska napoved: Večinoma oblačno, zmer-no hladno vreme.

Prva številka nove revije »Obisk« bo izšla za božič. List bo na 40 straneh prinašal veliko zanimivega, raznovrstnega berila, pregleda, poročila, modo itd. itd. Razen tega pa še osem strani prelepih slik v bakrotisku. Navzlic razkošni zunanjsčini in bogati vsebini bo »Obisk«, edini slovenski ilustrirani list v bakrotisku veljal letno samo 72 din, polletno 38 din, četrtletno 20 din in bo tako najzanimivejši, pa najcenejši slovenski mesečnik.

Naročite list takoj v upravi (Ljubljana, Trgovina Ničman, Kopitarjeva ulica).

Opazujemo na prospekti, ki je priložen današnji številki »Slovenskega doma«.

Koledar

Danes, sredi 13. decembra: Lucija.
Čertek, 14. decembra: Konrad, Špiridion.

Obvestila

Nočno službo imajo lekarne: mr. Bakarčič, Sv. Jakoba trg 9, mr. Ramor, Miklošičeva c. 20; mr. Murmayer, Sv. Petra c. 78.

Pevsko društvo »Ljubljanski Zvon« je društvo lepe in velike tradicije, in spada med najagilnejša naša društva. Veliko let ga je vodil blagopokojni skladatelj Zorko Prelovec, njegov naslednik je Dore Matul, ki je že nekaj koncertov »Ljubljanskega Zvona« vodil z velikim uspehom in pravim umetniškim razumevanjem. Zbor sam ima lepe, zdrave, dobro solane glasove in »Zvonov« koncertni nastop je važen v zgodovini našega pevskega življenja, važen prav tako po izvedbi kakor po ektrno sestavljenih koncertnih sporedih. Prihodnji »Zvonov« koncert, ki bo v petek, dne 15. t. m., nam prinaša izključno le Prelovecove skladbe in je posevčen Prelovecem spominu. Zato opozarjamo vse številne prijatelje pokojnega Prelovca na ta koncert, ki bo ob 20 v veliki Filharmonični dvorani. Vstopnice v Knjižarni Glasbene Matice.

Primorske rojake in njihove prijatelje opozarjamo na koncert pevskega društva »Tabore«, ki bo v ponedeljek, dne 18. t. m. ob 20 v Mali filharmonični dvorani. Vstopnice za ta večer so na razpolago v Knjižarni Glasbene Matice. Cene od 25 din navzdol.

Igralska družina Stolne prosvete uprizori na splošno željo v nedeljo 17. decembra tretjič z velikim odobravanjem sprejelo slovensko narodno igr »Miklovo Zalo« na odru frančiškanske dvorane ob 5 popoldne. Cene znizane: 8, 6 in 4 din. Vstopnice se dobe v trafikah Soukal, eno uro pred predstavo pa pri blagajni. Ker je čisti dobiček predstave določen za Baragovo semenišče, je upati, da bo tudi to pot vse razprodano.

Trgovski ples, Na številna vprašanja naznanja Klub absolventov Trgovske akademije, da je tudi v letošnjem predpustnem nameraval prirediti »Trgovski ples«, kakor ga je z velikim uspehom priredil že v poslednjih dveh letih. Z ozirom na splošni položaj pa je klub to namero opustil, radi česar »Trgovskega plesa« letos, odnosno v letošnjem predpustnem času ne bo.

Ljubljansko gledališče

Drama — Začetek ob 20:
13. decembra, sredi: Kozarec vode. Red B.
Opera — Začetek ob 20:
13. decembra, sredi: Sabaka kraljica. Red Sred.
Gostuje Josip Gostič.

Mariborsko gledališče

Sreda, 13. decembra: zaprt. (Gostovanje v Celju)
Čertek, 14. decembra, ob 20: »Lepa Vida«. Red B.

obtoženec prvič ni imel namena si denarja prilastiti v svojo lastno korist. Denar je držal doma zaradi svojega pravnega naziranja glede odobritve predsednika in šolskega upravitelja. Sam denarja ni porabil. Ima pač plačati stroške kazenskega postopanja zaradi svojega trmastega nastopa. Ko mu je predsednik pojasnil, da ima v prvi vrsti plačati stroške pričam, je vprašal, koliko da znašajo ti. Predsednik: »Vsega 82 din!« Kmet kratko: »Takoj plačam!« — »Ali je bilo treba hoditi v Ljubljano?« je senatni predsednik končal ta proces. Vsi trije, obtoženec, upravitelj in predsednik pa so veselo in prijateljsko zapustili dvorano.

Kuusinen - predsednik komunistične finske vlade

Dvajset let ga je Stalin zafrkaval, zdaj pa ga je postavil za ministrskega predsednika na Finskem

V trenutku, ko so se začele med Finsko in Sovjetijo sedanje sovražnosti, so Fini smatrali za potrebno namesto prejšnje vlade postaviti drugo, takšno, ki bi bile v njej zastopane vse finske stranke — vlado narodne sloge. To je prava finska vlada, ki jo je zahtevala nujna potreba, kajti treba je bilo končati tudi najmanjše notranje spore, ker so se rdeče ruske čete že zbirale na meji, da pograbijo svoj novi plen. Toda s seboj niso Sovjeti pripeljali samo svoje vojske, pač pa že kar tudi novo finsko vlado, ki so jo proglasili za pravo narodno in demokratično vlado. Z njo so brž sklenili pogodbo, s katero je ta nova boljševiška finska narodna vlada odstopila Sovjetiji najvažnejše finske pokrajine in obalo za del siromašnega in pustega sveta ob Kareliji, s katerim se Finska pač ne bi mogla dosti okoristiti. Seveda je bil to sporazum in pogodba le med Sovjeti in tisto vlado, ki so jo sami pripeljali s seboj na Finsko in ki ima sedež v Teriokiju. Prava finska vlada pa je bila vsekakor drugačnega mnenja o tem barantanju za njeno zemljo in je prišla za orožje. Zdjaj Sovjeti nesramno trdijo, da se s Finsko sploh ne vojskujejo (čeprav v svojih uradnih poročilih z bojišča pišejo, da sovjetske čete hitro napredujejo), češ da to ni niti potrebno, ker je bil vendar že sklenjen sporazum med njimi in finsko narodno vlado.

Zanimivo je vedeti, kdo je tisti mož, ki so ga Sovjeti postavili na čelo novi finski narodne vladi v Teriokiju, kdo je ta slovit Kuusinen, ki je tako hitro dosegel sporazum in odstopil (seveda za zdaj še samo na papirju) najboljši kos finske zemlje moskovskim trinogom.

20 let se je prizadeval za Stalinovo naklonjenost

Kuusinen je človek, ki že 20 let obožuje rdeči Kremen in se prav toliko časa že na vse načine prizadeva, kako bi pri Stalinu pridobil čim večje zaupanje in seveda tudi čim višje mesto, brez ozira na to, ali ga ljudstvo kaj pozna, kaj mara ali pa meče kamenje nanj. No, res je morda edino to, da ga pozna od slabe strani, večina pa sploh ne ve, kdo je ta politični junak, ki je tako na lepem postal njihov ministrski predsednik. Nekoč je bil finski socialdemokrat. Leta 1918, t. j. leto pozneje, ko so Fini proglasili svojo neodvisnost, se je pridružil finski komunistični stranki. Toda njej na Finskem ni bilo usojeno živeti. Ze naslednje leto je izgubila ta pod seboj in to po zaslugi ostalih finskih strank, poleg tega pa tudi vsaj delno po zaslugi Nemcev. Ko je Kuusinen spoznal, da njegov rdeči evangelij ne bo pridobil na Finskem dosti pristave, se je zaradi vročih tal (bil je vedno zelo strahopeten človek) s svojim komunističnim osrednjim odborom preselil v Leningrad. V tedanjih časih je bilo zelo lahko priti čez mejo, prav čez tisto mejo, čez katero sta brez težav prišla jeseni 1917 Lenin in Zinovjev na Finsko, kjer sta bila varna. Tudi ta dva sta šla skozi Terioki...

»Vodka« ga je rešila, da ga razjarjeni finski komunisti niso vrgli v vodo

Finski komunistični delavci, kolikor jih je bilo, niso preveč radi videli svojega osrednjega odbora. To so lepega dne tudi dokazali. Bilo je v marcu 1919. Vse člane osrednjega odbora so finski komunistični delavci pometali v prekop Moika. Prej so jim prezevali vratove z noži, kakršnega vsak Finec nosi s seboj. Finski komunistični delavci niso imeli prav nič namena, da bi ravno Kuusinen prizanesli s to, ne preveč zaželeno usodo. Toda, na jutranjo sejo, na katero so prišli Kuusinenovi tovariši, njega samega ni bilo in se mora prav gotovo samo temu naključju zahvaliti, da je še danes pri življenju. Prišel je prejšnji večer precej pozno domov, dobro »nakajen« in se zato zjutraj, ko je bilo treba na sejo, ni zbudil, ali pa je bil preveč »zdelan«, da bi si je udeležil. O njem pravijo, da je imel od sile rad alkoholne pijače in med njimi najrajši rusko »vodka«. Tej svoji ljubezni do pijače in do ponočevanja je torej Kuusinen dolžan zahvale, da ga niso tisto jutro z drugimi njegovimi tovariši vrgli finski »somišljeniki« v vodo.

Leta 1920 je Kuusinen prišel v izvršni odbor Kominterne in celo v predsedstvo tega odbora. S Kuusinenom ni nobenih težav — je dejal nekoč Dimitrov: če mu kdo kaj predlaga, je on takoj za ta predlog in ga tudi hitro uresniči. Ni pri tem važno, kdo mu kaj predlaga, samo da je to človek, ki v tem trenutku uživa vpliv. Pa tudi Kuusinen sam je bil dobra »tovarna«, iz katere

so prihajali raznovrstni predlogi in pobude in ki naj bi se jih oprijeli njegovi »zaščitniki« Zinovjev, Buharin in tudi Molotov (slednji je bil šef Kominterne, da ne pozabimo).

Kako je Stalin zbadal svoje hlapce

Stalin je svoje pokorne hlapce kaj rad zasmehoval in jim dajal ne ravno preveč prijazne primke. Molotovu samemu je imel navado reči »vinčena zadnjica« (seveda ne tako obzirno kot smo to mi napisali). Stalin je bil navadno zelo krepek v izrazih. Kuusinen pa je porogljivo imenoval »pogumnega Finca«. Ob priliki nekega glasovanja je stopil k njemu, ko je videl, da ne namerava glasovati tako, kakor se Stalinu dopade, in mu dejal: »He, slišiš Kuusinen, ti korajžni Finec, ali ne veš, kako je treba glasovati?« in Kuusinen se je takoj premislil in glasoval po Stalinovi volji. Vselej je naredil tako, kakor so mu ukazali. Samostojnosti ni imel nobene, ali pa si je zaradi svoje boječnosti ni upal imeti.

»Predno bo Kuusinen kaj zjecjal, bo na Finskem izbruhnila komunistična revolucija...«

Kuusinen je tudi znan po svojem jecanju. Nekoč je imel na nekem zborovanju govor. Na zborovanje je prišel celo Stalin sam. Čim pa je Kuusinen spregovoril, je Stalin vstal in odšel. Pred vrati je še zaklical jecajočemu govorniku in zborovalcem: Preden bo naš »pogumni Finec« končal svoj govor, bo na Finskem gotovo že izbruhnila boljševiška revolucija. Izbruhnila pa bo

Nezavidljiv položaj sovjetskih vojakov

V snegu prenočujejo ob ognju, da ne zmrznejo — Mesec dni stare časopise berejo zaradi slabih prometnih zvez

Poročila o sedanjih bojih na Finskem, čeprav prihajajo z dokaj različnih strani, se čudovito ujemajo v nečem, namreč o tem, da je položaj sovjetskega vojaka, ki se mora proti svoji volji boriti s Fini, vse prej kot zavidanja vreden. Takšna poročila gotovo niso kar tako izmišljena, saj jih pošiljajo večjim evropskim časopisom njihovi posebni poročevalci, ki se o vsem sami lahko prepričajo na lastne oči. Med drugim je te dni posebni Reuterjev dopisnik poročal naslednje:

Mudil sem se v družbi finskih vojakov na karelijskem bojišču, kjer se zdaj mude prvi sovjetski oddelki pred Mannerheimovimi utrdbami. Tukajšnje vremenske razmere so zelo neugodne. Medtem ko so sovjetske topovske granate živžale nad našimi glavami, smo se počasi bližali prvi finski bojni črti. Tu se razprostirajo pokrajine, vse zalite s snegom in posejane z minami. Skozi dreve, ki mu je težak sneg skrivil veje skoraj do tal, sem opazoval finske vojake, ki so čepeli za skrbno prikritimi strojinicami in topovi, dočim so opazovalci skrbno zasledovali vsako premikanje sovjetske vojske.

Fincem pomaga tudi narava sama. Vsak finski vojak voljno in vestno opravlja svojo vojaško službo in je v tem oziru vreden vsega obdobjanja. Avtomobili, s katerimi so se vozili časniki, so bili tudi skrbno zakriti, tako da jih sovražna letala ne bi mogla opaziti. V hipu smo zaslišali nad seboj brnenje letal. Brž smo poskakali v sneg. Pozneje smo ugotovili, da so bila to finska letala, ki so imela spodaj pritrdjene namesto koles posebne vrste smuči zaradi lažjega pristajanja na zmrznjenem svetu. Prvi učinek sovjetskega udejstvovanja smo opazili, ko smo prišli v neko bližnjo vas, ki so jo ruske bombe z letal popolnoma porušile. Tu nas je sprejel neki finski polkovnik. Opozoril nas je, da smo samo še kakšne pol milje proč od sovjetskih prvih oddelkov, ki so ta dan še prav posebno neizprosno sipali ogenj na nasprotno stran. Ruski topovi so dobesedno zasuli to vas z bombami in granatami. Razrušili so tudi cerkev. Polkovnik nam je dejal, da zadnja dva dneva sovjetska vojska nekako počiva in da ni izvedla nobenega večjega napada na finske postojanke, da pa je zato treba pričakovati v najkrajšem času večjo ofenzivo. Finske izgube so po izjavi tega polkovnika zelo malenkostne, dočim so Fini zajeli te dni spet več topov in je v njihove roke padlo tudi precejšnje število sovjetskih vojakov. Ko so preiskovali sovjetske ujetnike, so

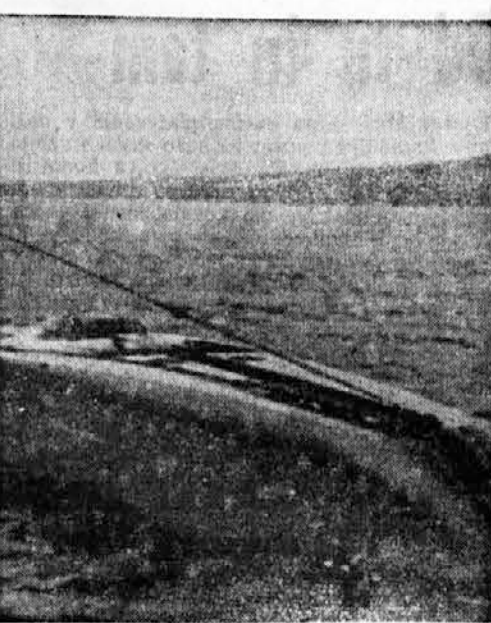
razen drugega pri njih našli tudi časopise, ki so bili stari več kot en mesec. Iz tega dejstva sklepajo, da mora biti zveza med sovjetskimi četami in zaledjem izredno slaba, kar ob takšnih vremenskih razmerah tudi ni nič čudnega. Sovjetski vojaki v teh krajih tudi nimajo sotorov, pač pa morajo prenočevati kar na prostem, v snegu, kjer si morajo zaradi hudega mraza zakuriti. Ti »krešolci« v snegu pa so za njih lahko spet usodni, kajti Fini tako kaj lahko dobe Sovjete na muho.

Odiseja poljske podmornice »Orzel«

Nad en mesec se je izmikala zasledovalcem, dvakrat zadela ob morsko dno, a se nazadnje le rešila v Anglijo

Angleški pomorščaki ne morejo prehlaviti junštva, ki ga je pokazal poveljnik poljske podmornice »Orzel«, ki se ji je posrečilo uiti iz Baltičkega morja in se pridružiti britanskim mornarici. O tem pomorskem junaku, ki mu ga pač skoraj ni enakega, pripovedujejo mimo drugega naslednje: Ko se je začela vojna, je poveljnik podmornice »Orzel«, čeprav bolan, zapovedal, naj podmornica brez obotavljanja odide iz Gdini. Križarila je cele štiri dni v bližini gdanske zaliva in se skrivala. Tu pa tam je »pokukala« na površje, pa spet izginila v morskno globino, da je ne bi opazili. Zdravstveno stanje poveljnika omenjene podmornice se je čedalje bolj slabšalo. Toda temu hrabremu pomorskemu častniku je bilo na tem, da z ozirom na izredne razmere in kljub svoji nevarni bolezn v vsakem oziru zadosti svoji dolžnosti in službo opravlja dalje. Hotel je pokazati, da je med svojimi tovariši glede izpolnjevanja dolžnosti enak med enakimi. Vztrajal je tudi pri tem, da prav tako opravlja opazovalsko službo na podmornici kot drugi člani posadke. Ker ga niso več držale noge, so ga morali dvigniti na stolp in ga tam privezati, kadar je nanj prišla vrsta. Tako je hotel sam.

Nekoč so podmornico »Orzel« opazila sovražna letala in o tem takoj poročala vojaškemu poveljstvu. Podmornici pa se je še kljub temu posrečilo prebiti se skozi vrsto sovražnih rušilev. Po dolgem križarjenju v baltičkih vodah se je podmornica zaradi izrednega poslabšanja poveljnikovega zdravstvenega stanja morala podati v estonsko pristanišče Tallin. Tu so mornarji odnesli poveljnika v tamkajšnje bolnišnico, podmornica pa je bila pri tej priliki zaplenjena. Povelj-

Tip angleške podmornice.

Program Radio Ljubljana

Sreda, 13. dec.: 7 Jutranji pozdrav — 7.05 Napovedi, poročila — 7.15 Pisan venček veselih zvokov (plošče) — 12 Veseli češki godci in peveci (plošče) — 12.30 Poročila, objave — 13 Napovedi — 13.02 Klavir. koncert (Silva Hrašovec) — 14 Poročila — 18 Mladina. ura: a) Slovenski literarni zemljevid (prof. Fr. Vodnik) — b) Kaj pravi znanost in tehnika (prof. M. Adlešič) — 18.40 O štajerskih gradovih (Leo Pettau) — 19 Napovedi, poročila — 19.20 Nac. ura: Organizacija našega narod. gospodarstva in soc. organizacij (E. Galijan, Zgb) — 19.40 Objave — 19.50 Fotografiranje v naravnih barvah (prof. Fr. Bajd) — 20 Koncert zbora Glasbene Matice — 20.45 Oporni odlomki (plošče) — 21.15 Cimermanov kvartet — 22 Napovedi, poročila — 22.15 Pesmi in napevi iz zvoč. filmov (plošče).

Četrtek, 14. dec.: 7 Jutranji pozdrav — 7.05 Napovedi, poročila — 7.15 Pisan venček veselih zvokov (plošče) — 12 Pisan orkestralni koncert (plošče) — 12.30 Poročila, objave — 13 Napovedi — 13.02 Radijski šramol — 14 Poročila — 18 Pester spored Radijskega orkestra — 18.40 Ob 100 letnici Muzejskega društva v Ljubljani (dr. R. Ložar) — 19 Napovedi, poročila — 19.20 Nac. ura: Ministrstvo za ljudsko telesno vzgojo — 19.40 Objave — 19.50 Deset minut zabave — 20 Reprodukcijski koncert simf. glasbe — 21.15 Ruski sekteš — 22 Napovedi, poročila — 22.15 Veseli zvoki (Radijski orkester).

Drugi programi

Sreda, 13. decembra: Belgrad: 20 Opera — Zagreb: 20 Ljubljana — Bratislava: 19.40 Zab. konc. — Sofija: 20 Vok. in instr. konc. — Bernolster: 20.15 Bachove kantate — Budimpešta: 20.30 Igra — 22.05 Klavir — 22.35 Cig. ork. — 22.20 Plesna gl. — Bukarešta: 20 Opera gl. — Stockholm: 20.55 Olsosov »Te Deum« — 22.15 Moderna plesna gl. — Trst: Milan: 17.15 Vok. konc. — 21 Moderna gl. — 22 Opereta na gl. — Rim-Bari: 21 Igra — Florenca: 20.45 Verdi-jeva opera »Trubadur« —

A. G. Barrili

DVE BEATRICI

XVI. POGLAVJE.

Don Cristoval pa ni bil popolnoma pozabljen, kakor je mislil. Kraljica je mislila nanj in ker trenutno še ni mogla storiti ničesar, da bi se uresničile njegove sanje, je odredila, da naj stanuje v Granadi skupaj z don Quintanom, o katerem je vedela, da mu je vedno zaščitnik in prijatelj. Hotela je, da bi na ta način imel vtis, kot da sploh ni zapustil dvorca.

Minil je že mesec, odkar je skupno z dvorom prišel v Granado in noben edel še ni prišel k njemu s sporočilom: »Kraljica vas kliče, pridite.«

Začel je že misliti na odhod, ko mu je nekega dne don Quintanilla, vrtnišer se iz kraljeve palače, rekel: »Don Cristoval, na konju smo!«

»Na konju?« je začudeno vprašal don Cristoval. »Kaj hočete reči s tem?«

»Ali vam erce ničesar ne pove? Kraljica mi je govorila o vas.«

»Govorila!« je dejal don Cristoval in žalostno zmajal z glavo.

»Kraljica je zelo dobra. A kaj mi pomaga, če govori o meni?«

»Kako ste maloverni! Ali veste kaj mi je rekla? Ponoviti vam hočem njene besede: Recite don Cristovalu, naj pride jutri ob devetih na dvor. Če ga ne bom mogla sprejeti osebno, ga bo sprejel granadeški nadškof.«

»Mislim, da se ne morem mnogo nadejati od tega obiska, posebno še, če bom imel opravka s Talaverom.«

»Tudi jaz sem sprva tako mislil!« je dejal don Quintanilla. »A spoznal sem, da sem se motil. Kraljica je še pristavila: Prepričali smo nadškofa in ni se bati, da bi še nasprotoval don Cristovalovim načrtom, kakor prej. Mornarji iz Palosa so precej pripomogli k temu. Recite torej don Cristovalu, naj ne bo več žalosten. Konečno bomo vendarle mogli izpolniti njegovo in našo željo. Razumete? In našo. Prav tako je rekla kraljica.«

»Naj jo Bog blagoslov!« je dejal don Cristoval.

Naslednjega dne je don Cristoval ob določeni uri prišel na dvor. Sprejel ga je don Talavera, ker je kraljica bila zadržana.

»Vladarja eta mi naročila,« mu je dejal s prieljeno prijaznostjo, »da naj vam sporočim, da eta pripravljena izpolniti vaše želje. Pri- znavam, da eem bil vedno nasprotnega mnenja in vaših načrtov ni- sem odobral; a mornarji iz Palosa eodijo drugače. Ker pa bodo potovali oni in ne jaz, se ne bom več protivil. Če jih zadene nesreča, naj pripisajo krivdo sami sebi. Upam pa, da bova kljub vsemu ostala prijatelja.«

To reki je podal don Cristovalu roko.

Nato pa je nadaljeval:

»Kralj Ferdinand je imenoval odbor, kateremu predsedujem jaz, ki naj bi se z vami domenil o vsem potrebnem glede vašega potova- nja. Ta odbor se je pravkar sestel. Pridite z menoj v posvetovalno dvorano, kjer bomo sestavili zapisnik.«

Odšla eta takoj v posvetovalno dvorano, kjer je že bilo zbrano nekaj dostojanstvenikov.

Po uvodnih formalnostih je predsednik rekel don Cristovalu:

»Povejte nam najprej svoje predloge. Koliko ladij torej potre- bujete?«

»Tri.«

»Tri? Ali ni to preveč?«

»Ne ni preveč. Zahtevam le to, kar je neobhodno potrebno. Treba je misliti tudi na morebitne nesreče. Naj se zgodi, da se ena ladija pokvari ali celo potopi, ali naj nadaljujemo pot z eno samo jadralnico? Ali bi to ne škodovalo tudi ugledu španske kraljevine? Odhajamo v tuje kraje, kjer moramo dostojno zastopati vladarje, ki so nas poslali.«

»Dobro,« je dejal Talavera, ki se ni mogel več ustavljati, ker se je don Cristoval sklicaval na »velik vladarjev.« »Če bosta kralj in kraljica s tem zadovoljna, recimo torej tri ladije. In moštvo?«

»Mornarjev toliko, kolikor jih je potreba na ladiji. Vojakov pa, kolikor bo na ladijah prostora. Vseh skupaj približno tristo.«

»Dobro. Upam da bosta tudi to vladarja odobrila. A kaj zahte- vate zae, don Cristoval?«

»Vse naslove in pravice, katere navadno prejmejo vsi odkritelji novih ozemelj.«

»Predvsem hočem naslov admirala Oceana z vsemi pravicami, ki jih imajo tudi drugi kastiljski admirali.«

»In kaj še?«

»Naj se mi prizna že v naprej naslov podkralja vseh otokov in

celin, katere bom odkril.«

»Ali ni to nekoliko preveč?«

»Mnogo večje pa bodo koristi, ki jih bo kastiljska kraljevina imela od svojih odkritij.«

»Oprostite, don Cristoval, a zdj se mi, da govorite z nekoliko preveliko gotovostjo o svojih uspehih.«

»V slučaju neuspeha tudi naslovi in pravice izostanejo. Ali ni tako?«

»Res je. A kljub temu... podkralj... poleg admiralskega na- slova!...«

»Saj imate tudi iste pravice v podobnih slučajih.«

»Zabeležili bomo. Ali želite še kaj?«

»Imeti hočem popolno pooblastilo, da po lastnem preudarku ime- nujem in odstavljam upravitelje in druge uradne osebe v okrajih, katere bom odkril. Ne mislite, da si hočem lastiti kraljevske pravice. Razumljivo je, da more le podkralj, ki živi v gotovem kraju spoznati, katere osebe so bolj ali manj zanesljive. Imenovanje pa lahko pred- ložim kralju v potrditev.«

Talavera je nekaj zamrmral predse, kar bi lahko značilo potr- ditev ali pa odklonitev.

Don Cristoval je nadaljeval:

»Ko bom odkril nove dežele, se bo gotovo razvila trgovina med temi deželami in Španijo. Treba bo ustanoviti posebno razsodišče, ki bo nadzorovalo to trgovino. Imenovanje in potrdil bo eodnike kralj, a želim jih predlagati jaz.«

Talavera je planil s sedeža.

»To je pa že preveč!« je zakričal. »To je zloraba kraljevskih pravic.«

»Nikakor ne:« je mirno dejal don Cristoval. »Saj ne mislim ime- novati razsodnikov na kastiljskem ozemlju. Govorim le o posebnem razsodišču, ki bi nadzorovalo trgovino nad Španijo in zahodno In- dijo.«

»Kakšno zahodno Indijo!« je vzkliknil Talavera. »Ali boste tam- kaj kraljevali vi ali kastiljski kralj?«

»Kastiljski kralj, brez dvoma.«

»Kaj hočete torej? Ali ne bodo ti ljudje tam onstran morja prav tako podaniki vašega kralja kot mi?«

»Da. Popolnoma prav imate. A počakajte, ekcelenca, nisem še končal.«

»Ah! še ni konca?«